

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто особливості трансферу технологій, а також визначено на цій основі напрями його активізації в Україні.

Аннотация. Рассмотрены особенности трансфера технологий, а также определены на этой основе направления его активизации в Украине.

Annotation. Peculiarities of technologies transfer have been regarded, and based on them directions towards its activization in Ukraine have been defined.

Ключові слова: технологія, трансфер технологій, ліцензія, патент, авторські права.

Технології є одним із найважливіших об'єктів права інтелектуальної власності. Складниками технологій можуть бути кілька винаходів, корисних моделей, промислових зразків, торговельних марок, об'єктів авторських прав, комерційні таємниці (ноу-хау) тощо. Ефективним шляхом їх комерціалізації є передача майнових прав на них за договором (трансфер). Часто таким договором на передачу прав є ліцензійна угода.

Мета дослідження – узагальнення особливостей трансферу технологій та визначення на цій основі напрямів його активізації в Україні.

Продажу технологій сприяє затребуваність технологій промисловістю. Можна очікувати, що буде попит на такі перспективні технології, необхідні людству в XXI столітті, як:

- інформаційна та комунікаційна технологія;
- біоінженерія;
- нова фізика;
- медицина;
- екологія, особливо глобальна зміна клімату, екологічно чиста енергія;
- нові матеріали.

Економічно розвинені країни успішно використовують трансфер технологій для регулювання взаємовідносин між наукою і промисловістю, знаннями та досвідом, технологічним процесом і продукцією, що випускається. Під трансфером технологій розуміється передача технологій шляхом укладення одностороннього та багатостороннього договору між фізичними та/або юридичними особами, яким встановлюються, змінюються або припиняються майнові права й обов'язки до технологій та/або їх складових [1] Якщо сформулювати більш точно, то трансфер технологій – це процес, за допомогою якого певна ідея вченого або винахідника (у будь-якій сфері діяльності) перетворюється на відчутний успіх як для автора, так і для всього суспільства. Прийнято виділяти три основні форми трансферу технологій:

1. Внутрішній трансфер, при якому трансфер технологій здійснюється шляхом передачі технологій від одного підрозділу організації до іншого.
2. Квazівнутрішній трансфер – це рух технологій усередині альянсів, союзів, об'єднань самостійних юридичних осіб.
3. Зовнішній трансфер, тобто процес поширення технології, у якому беруть участь незалежні розробники та споживачі технології [1].

Основна мотивація трансферу технологій – це отримання доходів від роялті, проникнення на закордонні ринки, продаж товарів, що виготовляються на основі цих технологій, обмін технологіями й урегулювання конфліктів. Однією з привабливих сторін трансферу є заощадження часу. Купівля ліцензії на технологію значно скорочує час, порівняно з ситуаціями, коли доводиться розробляти технологію від самого початку або намагатися уникнути порушення прав третіх осіб на інтелектуальну власність. Якщо трансфер технологій дозволить отримати прибуток за найнижчих витрат та якнайшвидше і якщо для цього потрібно придбати технологію за розумною ціною, то це варто зробити.

Трансфер технологій має деякі труднощі. Так, наприклад, необхідно переконати автора ідеї, що довести ідею до успіху, до кінцевого продукту, самостійно йому буде доволі складно. Якщо це вдасться, то є можливість витратити менше фінансів на придбання технології. Також ідея повинна пройти за інноваційним ланцюгом, що дозволяє провести проект від ідеї до його реалізації на підприємстві з перспективами зростання. Схематично можна представити цей ланцюжок у такому вигляді: "теоретик-винахідник -> дослідник-практик -> дослідник-технолог -> технолог-виробничник -> маркетолог-продавець", поступово залучаючи в цю схему інноваційні центри і адміністрацію, пресу і банк, а також допоміжні виробництва [2].

З урахуванням схеми можна розділити процес трансферу технологій на етапи. На етапі ідеї здійснюється попередня оцінка затребуваності даної технології на ринку, перевірка можливостей захисту. Після закінчення досліджень – детальний маркетинговий аналіз, включаючи пошук потенційних покупців. У разі визнання розробки перспективною – ключовий момент: складання патентної заявки і отримання патенту. Наступний етап – рішення про форму трансферу: видача ліцензії, створення дочірньої компанії або спільного підприємства, продаж патенту.

Трансфер технологій дозволяє поліпшувати як позиції, так і структуру присутності країн на міжнародному

національного приватного сектору економіки, а ринковий підхід на передачу передових наукових розробок у виробництво. Для країн перехідного періоду розвиток трансферу технологій може бути кроком на шляху реструктуризації економіки та переорієнтації її на інноваційний розвиток. На відміну від практики інших країн в Україні трансфер технологій поки ще не отримав необхідного розвитку. Саме тепер можна говорити про першу проблему, з якою стикаються першопрохідці трансферу технологій в Україні. Наукомісткий характер винаходів вимагає від співробітників глибокого розуміння тематики. Саме таких фахівців не вистачає в Україні, до того ж ВНЗ та інститути найчастіше не готові платити їм конкурентну платню. Тому більшість фахівців з інноваційного менеджменту працюють або в приватних центрах трансферу технологій (незалежні організації, які співпрацюють одночасно з кількома вузами), або у венчурних фондах, або здійснюють функції технологічного брокера для великих корпорацій-рейдерів [3].

Необхідною умовою активізації трансферу технологій в Україні є проведення комплексу заходів, тобто створення умов для просування наукоємних, інноваційних продуктів як на внутрішній, так і міжнародний ринки з використанням сучасних інформаційних технологій.

Трансфер технологій відіграє велику роль в економічному розвитку кожної держави. З аналізу досвіду провідних країн світу в цій сфері слід зазначити, що протягом останніх двадцяти років влада все більше уваги приділяє належному законодавчому регулюванню передачі технологій. При цьому важливим моментом є вибір правильного підходу до способу закріплення майнових прав інтелектуальної власності на технології, які створюються за рахунок коштів державного бюджету.

Україна знаходиться на стадії становлення та розвитку законодавства у сфері трансферу технологій. Тому важливо вивчити досвід іноземних держав щодо правового регулювання цих відносин і виявити позитивні напрацювання, які можна було б перейняти і закріпити в нормативно-правових актах нашої держави [4].

Таким чином, Україні, яка зберегла значний науково-технічний потенціал, у найкоротші терміни необхідно освоїти механізми комерціалізації результатів наукових досліджень і науково-технічних розробок і включити інтелектуальний продукт у ринковий оборот з тим, щоб стати гідним учасником міжнародної економіки знань.

Наук. керівн. Ріпка Д. О.

Література: 1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Проект Закону України від 18.07.2003 р. № 4008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 2. Управління інтелектуальною власністю / Цибульова П. М., Чеботарьов В. П., Зінова В. Г. та ін. ; монографія за ред. П. М. Цибульова. – К. : К.І.С., 2005. – 448 с. 3. Лысенко В. С. Предпосылки и методологические основы создания и развития в Украине сети трансфера технологий / Лысенко В. С., Егоров С. А. // Математические машины и системы. – 2008. – № 1. – С. 46–51. 4. Управление трансфером технологий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.spa.msu.ru/molchanova/innov-Management2/06-01.htm>.